

O P O N E N T S K Ý P Ó S U D E K

na doktorskou dizertační práci Mgr. Kamily Hladíkové, "*The Exotic Other and Negotiation of Tibetan Self: A Study of Modern Tibetan Fiction of the 1980s*" [Exotický Druhý a formování tibetského Já: Studie k moderní tibetské narativní próze 80. let 20. století]. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2011. 272 stran.

Historické pozadí. - V složitém více než 1300 let trvajícím vývoji čínsko-tibetských vzájemných vztahů došlo před našima očima ke dvěma zásadním zlomovým událostem: v roce 1951 byl Tibet definitivně včleněn do těla "matky vlasti" Čínské lidové republiky; a v roce 1959 se dalajlama a jeho vláda uchýlili do indického exilu. Od těch dob se u Tibeťanů projevuje jakási vývojová dichotomie či "dvoukolejnost": 1/ život a aktivity tibetské populace uvnitř Tibetské autonomní oblasti ČLR (od roku 1965), respektive v Tibeťany obývaných oblastech ČLR (Kan-su, Čching-čaj, S'-čchuan, Jün-nan); 2/ život a aktivity příslušníků tibetské exilové diaspory v Indii a jinde ve světě. Tento stav nemohl nenacházet odezvu také v oblasti tibetského duchovního a kulturního života, jak o tom velmi výrazně vypovídá vývoj na literární frontě druhé poloviny 20. století.

Pro tradiční vývojovou jinakost či svéráznost obou sousedících civilizací a kultur - jejich délku, kořeny, náplň -, ubíral se i jejich celkový rozvoj různým směrem a různými cestami: dynamicky se rozvíjející a expanzivní duchovní civilizace chanská s její preponderancí v celé

oblasti Východní Asie; naproti tomu uzavřenost a jakási výlučnost tibetské duchovní civilizace silně ovlivňované Indií a jejími duchovními tradicemi.

80. léta 20. století. - Rozsáhlá, anglicky psaná dizertantčina práce (což je jedna z jejích velkých předností!) je věnována problematice vzniku moderní sekulární tibetské literatury, která mohla, vzhledem ke specifickým socio-historickým a kulturním okolnostem vznikat až v 80. letech 20. století. Práce vznikala na Ústavu Dálného východu ve studijním programu "Teorie a dějiny literatury zemí Asie a Afriky/Sinologie" pod vedením zkušeného školitele Mgr. Dušana Andrše, PhD. a na jejím ideovém vyznění se úspěšně podílela také doc. PhDr. Olga Lomová, PhD., vedoucí Ústavu Dálného východu. Dále ji usnadňovaly dizertantčiny pobyty v centrech tibetologických studií na amerických univerzitách a konzultace s tanními tibetskými specialisty, jak autorka sama s vděčností přiznává.

Po krutých letech Maovy Kulturní revoluce, hysterii kritiky Lin Piaa a Kónfucia (*Pchi Lin, pchi Kchung*) a dalších hnutí, která mnozí z nastupující generace literárních tvůrců v dětství zažili, došlo v 80. letech na kulturní a literární scéně ČLR ke vzniku hnutí tzv. "hledání kořenů" (*sün ke*) se snahou objevit v nich zřídlo pro moderní umění. Šlo o jakousi obdobu hermeneutické výzvy *Ite ad fontes* ("Jděte k pramenům"), aby bylo možno lépe porozumět jedinečnosti a neopakovatelnosti lidské duševní kultury. V Tibetu to znamenalo objevovat kořeny vlastní identity a kultury na tibetském venkově, u tibetského lidu, v jeho mýtech, legendách a tradicích, v panenské

přírodě Tibetské náhorní plošiny.

V tomto smyslu dizertantka pojednává o nastupující mladé generaci literárních tvůrců, ať už za 1) chanských autorů, věnujících se Tibetu či inspirovaných jeho přírodou, lidem, kulturou, současnou situací (např. Li Čchi-ta, Liou Wej, Ma Jüan, Ma Li-chua, Ma Tien, Mej Čuo, Tin Č'-kuo a další), nebo za 2) etnických Tibetanů, píšících svá díla buďto za a) z dobrých důvodů (bilingvální rodinný původ, absolvování chanských škol apod.) čínsky, především předčasně skončivší dobrovolnou smrtí Döndubgjal (1953-1985), považovaný za zakladatele moderní profánní tibetské literatury, Jöntäncchering (publikující pod svým čínským jménem Jin-tan-cchaj-žang), a zejména jeden z nejúspěšnějších soudobých literárních tvůrců Tašidawa (nar. 1959), autor znamenité novely *Kuej-tchu siao jie-čchü*, "Malá noční serenáda po návratu", a další; nebo za b) píšících svým rodným jazykem tibetštinou, jako jsou Lhagpaphüncchog, Paldžor Langdün, Phüncchogtaši, Rebgong Dordžekhar, Amďanka Jangcchokji a další.

Životu a dílu těchto literárních tvůrců věnuje dizertantka celou rozsáhlou 3. a 4. část své práce (str. 80-224).

K přepisu. - Zatím co u čínštiny vnutila čínská strana světu svou romanizaci znaků zvanou *pinyin* (pchin-jin), který jsme my byli nuceni s větší či menší libostí přijmout, u transliterace a transkripce tibetštiny do národních jazyků panuje jistá "samolibost". Ve vědeckých publikacích převládá systém T. V. Wylieho (A Standard System of Tibetan Transliteration, *Harvard Journal of Asiatic Studies*, 22, 1959, 261-267), o který se opírá i paní dizertantka. Jinak

se však každý tibetolog řídí pravděpodobně tibetským sedmiverším:

lung-pa re-re skad-lugs re/

bla-ma re-re čhos-lugs re//

"Every district its own dialect;

every lama his own doctrine",

což si dovolím doplnit: "Every Tibetologist his own transcription".

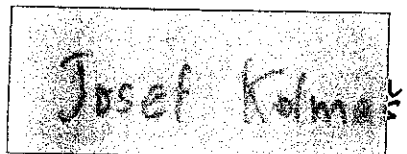
Dochází tak ke krkolomnému shluku písmen psaných minuskulí a majuskulí ve snaze naznačit jak psaní, tak i vyhledání slova ve slovníku. Například: *bSam* (řazení pod "SA"), *bsGrubs* (řazení pod "GA"), *bsTan* (řazení pod "TA") apod. To je krajně nepraktické pro potřeby knihovníků, katalogizátorů či bibliografů. Ty nezajímá výslovnost, ale abecední řazení hesel podle pořadí transliterovaných písmen. Doporučoval bych proto řídit se v této věci stanoviskem jiného amerického tibetologa, mého nedávno zesnulého přítele Ellis Gene Smithe (1936–2010), který pro knihovnu amerického Kongresu ve svém memorandu "Capitalization in Tibetan Romanization" navrhl, aby se ty výrazy řadily pod "B" v pořadí: *bsam*, *bsgrubs*, *bstan*. To si bude umět každý tibetolog přečíst a najít ve slovníku.

K bibliografii. - V oddílu "Bibliography", členěném na a) primární tibetské a čínské prameny; b) překlady; c) sekundární prameny a reference v cizích jazycích a v čínštině, a čítajícím dohromady úctyhodných 198 položek (str. 265–276), postrádám přinejmenším dva tituly z naší domácí produkce: 1) Antologie moderních povídek z Tibetu, *Vábení Kailásu* (Kontinenty - DharmaGaia, Praha 2006), na jejíž přípravě a vydání měla právě dizertantka lví podíl;

2) první český *Slovník tibetské literatury* (Libri, Praha 2010), který je částečně relevantní k dizertantčině práci.

Závěr. - Doktorská dizertační práce Mgr. Kamily Hladíkové je zpracována velmi pečlivě a svědčí o autorčině badatelské způsobilosti. V mnoha směrech ji lze pokládat za práci průkopnickou. Navíc je napsána s velkým osobním zaujetím a vyhraněným zaměřením. Pokud by práce měla vyjít tiskem (a doufám, že se tak stane, neboť by byla významným příspěvkem české badatelky k dějinám moderního tibetského písemnictví!), pokládal bych za potřebné opatřit ji rejstříkem osobních a místních jmen a termínů.

S tak promyšlenou a fakty bohatě doloženou dizertační prací se oponent setkává jen ojediněle. Protože dizertace Mgr. Kamily Hladíkové "Exotický Druhý a formování tibetského Já" splňuje požadavky kladené na doktorskou dizertaci, doporučuji, aby za ni byl autorce přiznán univerzitní titul "doktor".

Prof. PhDr. Josef Kolmaš, DrSc., emeritní profesor antropologie na Masarykově univerzitě v Brně, bývalý ředitel Orientálního ústavu AV ČR v Praze (1994-2002)

V Praze dne 26. srpna 2011.